

Döntött a Legfelsőbb Bíróság

Jogos-e az egy műszak?
Kártérítést fizet a tévesz

Egy háromgyermekes asszony, aki egy vidéki gyárban dolgozott, betegségéből felépülve, munkára jelentkezett, de orvosi bizonyítvánnyal igazolta, hogy egészségi állapota miatt az eddigi három műszak helyett csak egyben dolgozhat. Kérését ennek ellenére sem akarták teljesíteni, mire munkahelyétől három hétig távol maradt. Ekkor írásban felszólították: ha nem veszi fel a munkát, önkényes kilépőnek tekintik. Az asszony megjelent a gyárban, s előbb a munkaügyi osztályon, majd a főművezetőnek bemutatva az orvosi bizonyítványt, mégis ismételtelten ragaszkodtak a háromműszakos beosztáshoz. A munkaügyi osztályon közölték vele, hogy egy műszakban csak akkor foglalkoztathatják, ha leszállékkoltatja magát. Mindennek az lett a vége, hogy munkakönyvét „kilépett” bejegyzéssel kiadták.

Ezek után az asszony előbb a munkaügyi döntőbizottsághoz fordult, majd amikor elutasították, a munkaügyi bíróságon pert indított, amelyben alkalmatlanságának helyreállítását és munkakönyvé kijuttatását kérte, szintén eredménytelenül. A jogerős ítélet ellen emelt törvényességi óvárra a Legfelsőbb Bíróság az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte és a munkaügyi bíróságot új eljárásra, valamint új határozat hozatalára utasította.

A döntés indoklása szerint a Munka Törvénykönyve értelmében a dolgozó nem köteles teljesíteni az utasítást, ha a végrehajtása egészségét vagy testi épségét közvetlenül és súlyosan veszélyeztetni vagy pedig az érdekeit védő jogszabályokba ütközik. Amennyiben az asszonyt három műszakban kívánták foglalkoztatni, ez az intézkedés a Munka Törvénykönyvébe ütköző munkáltatói intézkedésnek tűnik, mert a dolgozó egészségét valószínűleg közvetlenül és súlyosan veszélyeztetné. Amennyiben ez a helyzet, az asszonynak joga volt a munkáltatói utasítást megtagadnia. Mindezt a munkaügyi bíróságnak az új eljárásban tisztázni kell. Végül azt is meg kell állapítani, hogy a vállalat kollektív szerződés tartalmaz-e olyan rendelkezést, ami a három- vagy többgyermekes anyának három műszakban történő foglalkoztatását tiltja. Az sincs tisztázva, hogy a munkabérlépcső elmaradásáért a dolgozót vagy a gyár illetékes vezetőit terheli-e felelősség. Ez utóbbiak ugyanis mereven elzárkóztak az egy- és kétfokozatú foglalkoztatástól, jóllehet dolgozójuk ilyen orvosi javaslattal rendelkezett. Csak mindezek ismeretében lehet eldönteni, hogy az asszonynak a kereseti követelése mennyire megalapozott.

Egy község külterületén a helybeli térsz több napon át vegyszeres permetezést végzett. Az ehhez szükséges vizet az egyik lakos tanyájához közel eső belvízcsatornából vette. A gazda nagy mennyiségű baromfi hizlaltására szándékozott, de a permetezés időszakában állatállományának fele elhullott. A tetemekből a környező állatorvos többet beküldött a mezeyi állat-egészségügyi intézménynek. A kórbonctani vizsgálat megállapította, hogy az elhullást májelfajulás, tüdőgyulladás és bélhurut okozta. Később, amikor a pusztulás tömeges lett, az állatorvos több baromfi hüllat felboncolt és mérgezését állapított meg. Hasonló elhullások történtek még két állatnevelőnél is. A községi tanács szakigazgatási szervének vizintafelvételeiről szóló jegyzőkönyv szerint a csatorna oldalán levő növényzetben, egészen a vízszintig, védőszer nyomait találták, ezenkívül több elpusztult halat is.

Ilyen előzmények után a tanyatulajdonos a térs ellen kártérítési pert indított. A szövetkezet azzal védekezett, hogy dolgozó a szükséges óvintézkedéseket megtették, a baromfi elhullását a csatornavíz nem okozhatta. Az elsőfokú bíróság a kártérítési kötelezettséget megállapította. A határozat indoklása szerint mezőgazdasági nagyüzemek a vonatkozó rendelkezés felsejéről növényvédő szereket álló-

kor a pusztulás tömeges lett, az állatorvos több baromfi hüllat felboncolt és mérgezését állapított meg. Hasonló elhullások történtek még két állatnevelőnél is. A községi tanács szakigazgatási szervének vizintafelvételeiről szóló jegyzőkönyv szerint a csatorna oldalán levő növényzetben, egészen a vízszintig, védőszer nyomait találták, ezenkívül több elpusztult halat is.

Ilyen előzmények után a tanyatulajdonos a térs ellen kártérítési pert indított. A szövetkezet azzal védekezett, hogy dolgozó a szükséges óvintézkedéseket megtették, a baromfi elhullását a csatornavíz nem okozhatta. Az elsőfokú bíróság a kártérítési kötelezettséget megállapította. A határozat indoklása szerint mezőgazdasági nagyüzemek a vonatkozó rendelkezés felsejéről növényvédő szereket álló-

vizek (halastó, tó, tározó), folyó, vagy vízfolyás mellett, csak az abban szabályozott módon használhatják. A paritól számított 200 méteres sávban csak az illetékes egészségügyi hatóságnak, a vízügyi szerv által megállapított előírások figyelembevételével adott szakvéleménye alapján, szabad az ilyen anyagokat felhasználni.

A térs a szükséges engedélyt nem szerezte be, tehát alaptalanul hivatkozik arra, hogy a permetezést az előírt rendelkezéseknek megfelelően végezte. Megállapítható, hogy a baromfi elhullása a permetezés napján kezdődött és a befejezésétől számított néhány napon tömegessé vált. Ezt alátámasztja a vízvételről készült tanácsí jegyzőkönyv is. Aki fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytat — szöveget le a határozat —, köteles az ebből eredő kárt megtéríteni.

Hajdú Endre

A wroclawi gépőriás

Wroclawban, a Fadroma gyárban olyan hidraulikus rakodógépet építettek, amelyek markolókanala 12 tonna közelet tud befogni. Ezt a 400 lóerő teljesítményű, kétmotoros gépőriást elsősorban a bányában alkalmazzák.

A külföldi vevők érdeklődést tanúsítanak a Fadroma újdonságai iránt — a gyár egyike azon keveseknek Eu-

rópában, amelyek ilyen fajta gépeket gyártanak. A Fadroma 1977. évi megrendelése közül 668 rakodógépre vonatkozott. A megrendelők között szerepelt a Szovjetunió, az NDK, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Magyarország, Bulgária, Irán, Svédország, az NSZK, Pakisztán és Venezuela is. (MTI)

Papp Ignác—Szentirmai László Hogyan élnek a szegedi termelőszövetkezeti tagok?

3. Mennyit dolgoznak?

A mezőgazdasági munkára ma is a magas óraszám jellemző. A kikerdezés időszakában, 1976 novemberében—decemberében 79,3%-os dolgozott napi 8 óránál többet, ezek közül 21,2%-os napi 10 óra felett.

A közösen munkaszüneti nap(ok)on dolgozott	
1. nem dolgozott	53,6%
2. 1—8 órát	26,7%
3. 8,1—10 órát	13,5%
4. 10,1 óra felett	5,8%
0. nem válaszolt	0,4%

A közösen hétköznap végzett munkaidő mennyisége differenciálódik. A differenciálás egyik ismérve az életkor. 10 óránál többet elsősorban a 40 évnél idősebbek dolgoztak. A fiatalabb termelőszövetkezeti tagok jelentős százaléka munkaszüneti napon is ledolgozza a napi 10 óráját, de előtérrel erőfeszítésre már csak inkább az idősebbek hajlandók.

Hétköznap a 10 óra feletti munkavégzés elsősorban a férfiaknál mutatható ki. A nemek szerinti differenciálódás a munkaszüneti napokon is megmarad. A férfiak közel fele, a nőknek „mindössze” egyharmada dolgozott munkaszüneti napon a közösen.

A közösen származó jövedelem a közösen végzett munkakörök nagysága között egyenes összefüggés van. Meg kell jegyeznünk, hogy nem találtunk ellentétet a háztá-

ji-ban, amelyek ilyen fajta gépeket gyártanak. A Fadroma 1977. évi megrendelése közül 668 rakodógépre vonatkozott. A megrendelők között szerepelt a Szovjetunió, az NDK, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Magyarország, Bulgária, Irán, Svédország, az NSZK, Pakisztán és Venezuela is. (MTI)

A közösen és a háztáji-ban végzett munka nem korlátozódik a munkanapokra, jelentős százalékban és intenzitással végzik a munkaszüneti napokon is.

A háztáji-ban végzett munkaidő mennyisége differenciálódik. A differenciálás egyik ismérve az életkor. 10 óránál többet elsősorban a 40 évnél idősebbek dolgoztak. A fiatalabb termelőszövetkezeti tagok jelentős százaléka munkaszüneti napon is ledolgozza a napi 10 óráját, de előtérrel erőfeszítésre már csak inkább az idősebbek hajlandók.

A közösen származó jövedelem a közösen végzett munkakörök nagysága között egyenes összefüggés van. Meg kell jegyeznünk, hogy nem találtunk ellentétet a háztá-

Intézkedtek!

Viszonylag gyakran tapasztaljuk, ha lapunk hasábjain valamilyen káros jelenséget, sértő intézkedést olvasunk levele alapján szóvá teszünk, sorainkat nemegyszer kihegyezett fullánkoknak vélik illetékesek. Holott nyilvánvaló, hogy a kellemlennek talált glosszák íróját is a javító szándék vezeti. Az is természetes, hogy a dicsőretet mindenki szívesebben veszi, mint a bírálatot, éppen ezért kívánczik említésre az a levél, melyet nemrég az Universal Ipari Szövetkezettől hozott szerkesztőségünkbe a posta.

A levél válasza egyik glosszánkra, arra, amelyikben szóvá tettük, kár, hogy a szövetkezet új, s rövid idő alatt is népszerűvé vált termékéről a Skála desodorról hiányzik a szórónyilat lezáró védőkupak. Így addig próbálgatják a vásárlók az új desodor illatát, amíg jócskán megcsappan a doboz tartalma. Reklámtunkunk amitt is, hogy a flakonokon nincs feltüntetve a gyártás időpontja, így a szavatosságról szóló tájékoztatás hiányos.

A szövetkezet vezetői a jó áru védelmében írt glosszákat olyan érzelmeikkel fogadták, amilyenekkel az születtek. Sértődés helyett közölték, intézkedtek, hogy a vásárlóknak a jövőben ne legyen okuk panaszkodni, s ez év második felében — amint megérkezik az új aerosolos töltőgép — már feltüntetjük a töltőűrt, és a gyártás időpontját a palackon. Példás gyorsasággal tettek annak érdekében is, hogy ezután minden doboz originált szórófejjel kerüljön forgalomba.

A bírálatot elfogadták, s ezzel nemcsak a fogyasztók járnak jól. Az Universal új terméke ezután minden tekintetben állja a kritikát, méltán veheti fel a versenyt a legkedveltebb hazai és külföldi desodorokkal.

L. Zs.

Múzeumi pályázatok

Erre az évre két pályázatot hirdetett a megyei tanács művelődésügyi osztálya és a Csongrád megyei Múzeumok Igazgatósága.

Az Új- és legújabbkori történeti pályázat része az országos történeti pályázatnak. Pályázni lehet helyszíni gyűjtésen alapuló, vagy saját tapasztalatból, visszaemlékezésből kiinduló (esetleg levéltári kutatáson alapuló) eredeti ismeretanyagot feláruló pályamunkákkal, amelyek nyomtatásban még nem jelentek meg. A pályamunkák által tárgyalt korszak a XVIII. század elejétől napjainkig terjedhet. A dolgozat támaszkodjon még fel nem dolgozott történelmi forrásokra, muzeális értékű tárgyakra, dokumentumokra, fotóanyagra, egyéb ábrázolásokra (azok lefolytatásának feltételével). Tárgykörét tekintve a pályamunka foglalkozhat a politika, a munkásmozgalom, a helytörténet, a gazdaság, a társadalom, a művelődéstörténet és az életmód bármely területével. Részt vehetnek nemzeti és nemzetiségi témákról, illetve nemzetiségi nyelven írott dolgozatokkal is. A pályázatot három kategóriában — felnőtt egyéni, ifjúsági (16 évig) és csoportos — hirdették meg azok számára, akik múzeumi gyűjtéssel és történetírással hivatásszerűen nem foglalkoznak.

A másik pályázat, az ez évi megyei néprajzi és nyelv-

járásgyűjtő pályázat része a XXVI. Országos Néprajzi és Nyelvjárási Gyűjtőpályázatnak. Pályázni lehet helyszíni gyűjtésen alapuló, vagy a paraszti élet saját tapasztalatán (esetleg levéltári kutatáson) nyugvó, eredeti ismeretanyagot feltáró pályamunkák beküldésével, amely nyomtatásban még nem jelent meg és más pályázaton még nem vett részt. A pályázat nyílt, azon bárki részt vehet hivatásos kutatók kivételével. Ezt a pályázatot két kategóriában — felnőtt és ifjúsági — hirdették meg.

A két pályázat határideje 1978. augusztus 31. A pályázatok eredményhirdetésére októberben, a múzeumi hónap keretében kerül sor. Mindkét pályázat felnőtt, illetve csoportos kategóriájában az első díj 2500 forint, a második díj 2000, a harmadik 1500 forint. A történeti pályázat ifjúsági kategóriájának első díja 1500, második 1000, harmadik 800 forint. A díjakat a kiíró szervek megoszthatják. Ezekon kívül a résztvevők pénz- és könyvjutalmat nyerhetnek. A pályamunkákat két példányban kell beküldeni a Csongrád megyei Múzeumok Igazgatósága (6720. Szeged, Roosevelt tér 1—3.). A pályázni óhajtok gyűjtők és kollektívák bővebb tájékoztatást (ajánlott témakörök listáját és egyéb tudnivalókat) a szegedi Móra Ferenc Múzeumból kaphatnak.

Autópálya épül Jugoszláviában

Megkezdődtek a Jugoszláviai központi kőti össze- viát, északnyugatról délkeleti irányban, az osztrák határtól a bolgár és görög határig átszelő autópálya építési munkálatai. Az új hatsáv, 1200 kilométeres út nemcsak Jugoszlávia legfontosabb

ipari központjait köti össze, hanem a legrövidebb útát is biztosítja Közép- és Délkelet-Európa között. 1985-ben az új autópályán, melynek építésére 40 milliárd dinári iránymutatás elő, megindulhat az autók tömege.

napokon elsősorban a nem gépi munkán dolgozó állat-tenyésztőknek, a növénytermesztésben gépi munkán dolgozóknak és a betanított, illetve segédmunkásoknak kellett a vizsgált időszakban dolgozniuk.

A közösen hétköznap munkára fordított idő a termelőszövetkezetek szerint is di-

Háztáji-ban dolgozott hétköznap, munkaszüneti nap(ok)on		
1. nem dolgozott	33,0%	30,1%
2. 1—4 órát dolgozott	52,0%	20,0%
3. 4,1—8 órát dolgozott	12,0%	25,5%
4. 8 óra felett dolgozott	2,1%	24,3%

A háztáji-ban végzett munka és az életkor között szoros összefüggés van. Hétköznapokon a fiatalabb korosztályok (40. életévig) lényegesen kevesebb időt töltenek a háztáji-ban végzett munkával, mint az idősebbek.

Megállapításunk szerint a szegedi termelőszövetkezeti parasztság között klakuloban van egy csoport, amely elsősorban a közösen végzett munkát tartja fontosnak. Fennmaradó szabad idejében csak annyit dolgozik a háztáji gazdaságban, amennyi feltétlenül szükséges. Igen nagy százalékban találunk olyanokat, akik a háztáji-ban végzett munkát egyáltalában nem tartják elsődleges életcéljuknak.

A háztáji-ban való munkából inkább az asszonyok veszik ki részüket, mint a férfiak.

A háztáji-ban kiadott földterület adottságai, a háztáji művelésének hagyományai, a növénykultúrák munkaigényessége termelőszövetkezetek szerint is differenciálják az általános képet. Adataink szerint a vizsgált időszakban leg többben a Tiszatáj, a Felszabadulás, a Komszomol és a Tisza—Maros Termelőszövetkezetből nem dolgoztak

ferenciálódik. Különösen a Rákóczi, a Tiszatáj, a Felszabadulás és a Móra Ferenc Termelőszövetkezetben magas azoknak az aránya, akik 10 óránál többet dolgoztak. Az életmód tevékenységstruktúrájának alapvető részét jelentő munkához kapcsolódik a háztáji-ban végzett munka.

A háztáji-ban dolgozott hétköznap, munkaszüneti nap(ok)on

A háztáji-ban végzett munkaidő nagyságának differenciálódásánál is fontos tényező, hogy a megkezdett a termelőszövetkezet melyik üzemágában dolgozik. Adataink azt mutatják, hogy a növénytermelésben és az állattenyésztésben foglalkoztattak töltenek jelentős időt háztáji gazdaságuk megművelésével.

Azt tapasztaltuk, hogy a háztáji gazdaság a gépesítés megoldatlansága miatt ma még jelentős, magas óraszámú művelési igényel mind hétköznap, mind a munkaszüneti nap(ok)on. A háztáji művelésben érdekelték mind a hagyományos mezőgazdasági, mind a már ipari jellegű munkát végző tagok. A háztáji gazdaság önellátó és jövedelemkiegészítő szerepe közül elsősorban az utóbbi dominál, hisz Szeged városa és a mezőgazdasági termékek kereskedelmével foglalkozó vállalatok korlátlan mennyiségben felveszik a primőr és egyéb háztáji termékeket.

Mind a közösen, mind a háztáji-ban végzett munka

erősen igénybe veszi a szegedi termelőszövetkezeti tagok munkabírását. Ha csak az átlagot nézzük, akkor is minden ötödik dolgozó 10 óránál többet dolgozik a közösen. A háztáji munka átlaga azt mutatja, hogy minden 6—7. dolgozó naponta 4 óránál többet tölt saját gazdaságában, de bizonyos termelőszövetkezetekben ennél magasabb óraszámot is ki tudunk mutatni.

A közösen és a háztáji-ban végzett munkaidő összehasonlítása alapján arra a következtetésre jutottunk, hogy a szegedi termelőszövetkezetek aktív tagjainak mintegy fele magas munkaidőben, munkakörében maximális kihasználással dolgozik mind a közösen, mind a háztáji gazdaságban.

A fiatalabb termelőszövetkezeti tagoknál inkább megtalálhatjuk a racionálisabb időgazdálkodásra való törekvést, mint az idősebbeknél. A kérdés az, hogy ez a törekvés találkozik-e az adott korszakban a népgazdaság mezőgazdasági szektorának, és konkrétan az adott termelőszövetkezetnek érdekeivel?

Adataink azt mutatják, hogy mindenfajta munkát: közösen, háztáji-ban, házkörül együttesen számolva, a szegedi termelőszövetkezeti tagok 53,3 százaléka hétköznap 12 óránál többet dolgozik. Legtöbbet a 40 éven felüliek vállalnak magukra.

Ez egyben azt is jelenti, hogy a tevékenységstruktúra más elemei, mint például a kulturális-művelődési, vagy közéleti-politikai tevékenység — a munkatevékenységhez képest — háttérbe szorulnak, s ezzel vezető, irányító szereveinknek is számolniuk kell.

(Folytatjuk.)